

Memo

Aan:	Gemeenteraad
Cc:	
Van:	College van burgemeester en wethouders
Datum:	Augustus 2022
Kenmerk:	
Onderwerp:	Update zon op dak augustus 2022

Inleiding

Via deze weg informeren wij u over de stand van zaken betreffende het plaatsen van zonnepanelen op grote (bedrijfs)daken, eigen daken en het project Zonnige Bedrijven Achterhoek (ZBA). Al zijn er ten opzichte van de vorige memo uit december 2021 nog geen nieuwe SDE-subsidies over 2022 beschikt, de ambitie van 20 hectare zon op dak is binnen handbereik. Daarnaast lichten we ook een aantal landelijke ontwikkelingen toe.

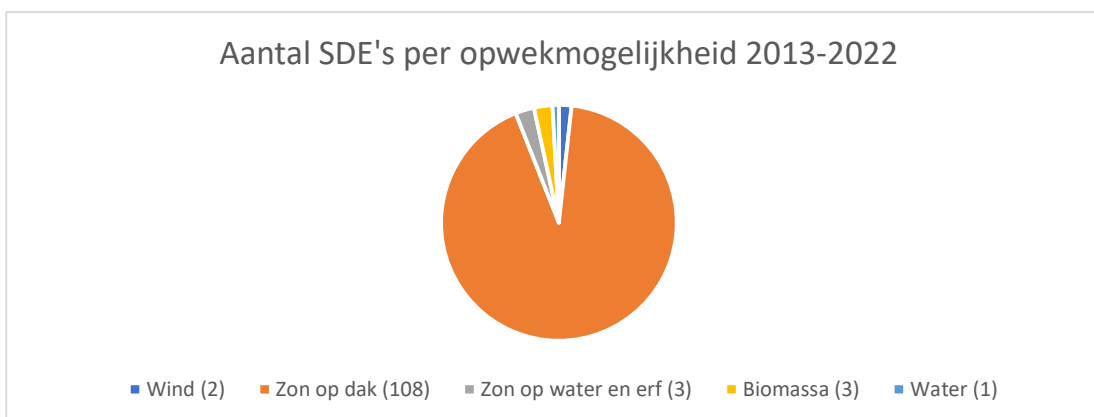
Inhoudsopgave

1. Stand van zaken zon op daken
2. Uitdagingen
3. Gemeentelijke ontwikkelingen in detail

1. Stand van zaken zon op daken

1.1 Doelstelling zon op daken

Oude IJsselstreek wil in 2030 energieneutraal zijn door enerzijds energie te besparen en anderzijds energie op te wekken. Deze doelstelling proberen we te bereiken met een mix aan besparings- en opwekmogelijkheden. Naast zon op dak en zon op land zijn er verschillende opwekmogelijkheden, denk aan wind, zon op erf en water, biomassa en water. Sinds 2013 zijn er 117 SDE-subsidies in Oude IJsselstreek geland met een totaalbedrag van ruim € 214 miljoen. De meeste SDE's zijn voor zon op dak. De grootste individuele SDE-subsidie (€ 88 miljoen) ging naar een windproject.

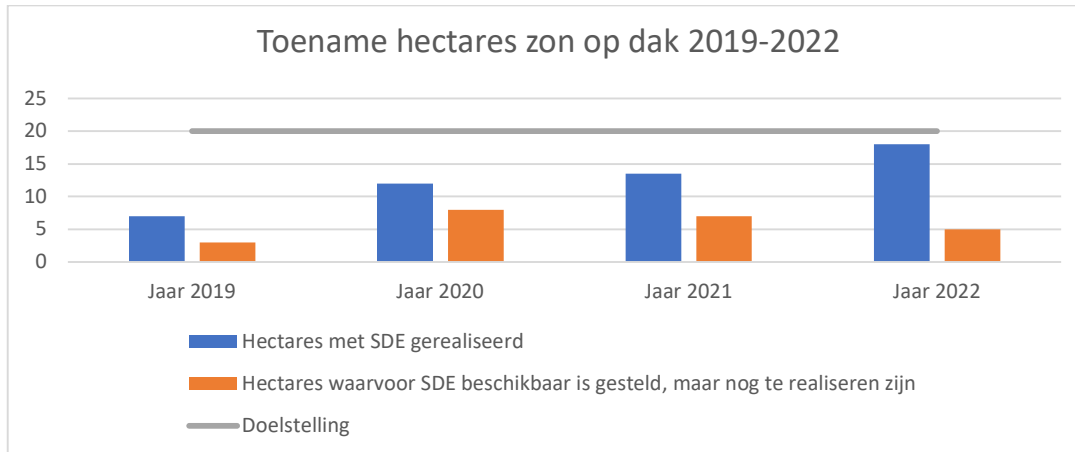

Voor zon op dak gaan we momenteel uit van 16 GWh/jr, ongeveer 20 hectare, als doelstelling.¹ Dat zijn in totaal ongeveer 60.000 zonnepanelen. Meer zon op dak is wenselijk, omdat er dan minder zonnepanelen op land geplaatst hoeven te worden. Bovendien hanteren we op deze wijze de zonneladder van u en het Rijk.

¹ Deze opgave komt uit het Regionale Uitvoeringsagenda Duurzame Energie Achterhoek uit 2016. Hierin is een vertaling gemaakt van het Akkoord van Groenlo naar een definitie (wat is energieneutraal) en opgave in cijfers per gemeente.

1.2 Gerealiseerd zon op daken

Op dit moment liggen er ongeveer 54.000 panelen oftewel 18 hectare zon op dak op grote daken.² Dat is een toename van 4,5 hectare ten opzichte van de vorige memo uit december 2021! Bedrijven leggen eigenlijk alleen panelen op dak met een SDE-subsidie. Er is voor nog eens ruim 5 hectare aan SDE-subsidies verstrekt. Hoeveel er precies bijkomt, hangt af van dakconstructies, de bereidheid van ondernemers, de netcapaciteit en het Rijksbeleid. De ervaring leert dat ongeveer 60% van de SDE-subsidies verzilverd worden.

1.3 Potentie zon op daken

Er is ongeveer 163 hectare aan groot dakoppervlak (> 500 m²) in Oude IJsselstreek verdeeld over agrarische daken (47%), bedrijventerreinen (30%) en overige zoals wonen, publiek, sport en scholen (23%). Hiervan is 75 hectare financieel-technisch geschikt. Dit kan niet direct vertaald worden naar de daadwerkelijke potentie, omdat eigenaren bereid moeten zijn om te investeren, er een SDE-subsidie moet zijn en capaciteit op het elektriciteitsnet bepalend is. Dit is vooral bij agrariërs een uitdaging, omdat de elektriciteitsaansluiting duurder is, een deel van de agrariërs zal stoppen en 50% niet geschikt is (zadeldaken).

1.4 SDE-subsidies (Stimuleringsregeling Duurzame Energie)

De SDE-subsidie bestaat sinds 2008 en is bedoeld om installaties voor duurzame energie aan te jagen. Tot 2021 was er elk halfjaar een ronde waarop initiatiefnemers zich in kunnen schrijven, vanaf 2021 nog maar éénmaal per jaar. Na sluiting van de ronde beoordeelt de RVO namens het ministerie van Economische Zaken de aanvragen op basis van kosten van aanleg per opgesteld vermogen. Bij SDE-subsidies is er steeds minder subsidie nodig voor het realiseren van duurzaamheidsprojecten, omdat de technologie goedkoper wordt. RVO gaat ervanuit dat de kosten naar beneden gaan en dat de subsidies dus ook omlaag kunnen.

2. Uitdagingen

2.1 Weifelend Rijksbeleid

We hebben u al vaker gemeld dat het weifelende Rijksbeleid niet bijdraagt. Denk aan:

- Er zijn altijd meer SDE-aanvragen dan geld dat in het fonds beschikbaar is. In 2019 was er € 4 miljard beschikbaar, maar bedroegen de aanvragen € 9 miljard. In 2020 € 4 miljard om € 6,4 miljard. In 2021 € 5 miljard om € 12,1 miljard.
- Het kabinet zet binnen de SDE-subsidie in op de snelle oplossingen tegen de laagste investeringen. Eerst waren dat zonnenvelden, nu CO₂-opslag. Daar komt bij dat het SDE-fonds kleiner is dan alle aanvragen. Dat remt zon op dak en gaat in tegen de zonneladder van het Rijk, wensen van bestuurders, politici en inwoners

² De zonnepanelen op particuliere daken rekenen we mee bij de besparing van elektriciteit. Dit is conform de Regionale Uitvoeringsagenda Duurzame Energie Achterhoek en heeft ermee te maken dat de opwek 'achter de eigen meter' verrekend wordt. Dit loopt goed.

- In de najaarsronde van 2019 zijn vrijwel alle 6.000 aanvragen van bedrijven voor zonnepanelen op dak in eerste instantie afgewezen. Dat heeft het enthousiasme bij bedrijven bekoeld
- De subsidies vanuit het Rijk voor zonne-energie zijn verlaagd. Hoewel de energiemarkt in beweging is en prijzen schommelen, daalt de subsidiebijdrage vaak sneller dan de aanschafkosten waardoor de terugverdientijd voor zonnepanelen op dak ongunstiger wordt: die is van acht naar twaalf jaar gegaan waardoor minder bedrijven overgaan tot zonnepanelen op dak
- Sinds 2020 is de SDE-regeling uitgebreid naar SDE++. Het is niet langer alleen bedoeld voor zonnepanelen, water, biomassa en wind, maar zet na lobby van een aantal multinationals in op CO₂-opslag (CCS). Dat maakt de regeling niet alleen breder dan duurzame opwek, maar pakt ook negatief uit voor zonnepanelen op dak. In 2022 komt de helft van de gevraagde € 12,1 miljard van projecten voor CO₂-opslag en ging van de gereserveerde € 5 miljard er € 2,1 miljard naar CO₂-opslag van ExxonMobil en Shell in de Rotterdamse haven
- Het is nog niet helemaal hoe de SDE-regeling er voor 2023 uit zal zien, maar er wordt meer nadruk op CO₂-opslag en nieuwe technieken als waterstof gelegd

Dit weifelende Rijksbeleid zet ondernemers niet aan tot verduurzaming, zeker niet als zij voor 8 tot 12 jaar moeten investeren. Dat horen we ook terug van ondernemers en de Agem.

2.2 Transportcapaciteit

Naast het weifelende Rijksbeleid is de transportcapaciteit (of netcapaciteit) soms zeer beperkt, met name in landelijke gebieden. In Oude IJsselstreek betrof dat de afgelopen jaren vooral het centrale en zuidelijke gedeelte van de gemeente. Nu zien we dergelijke zaken ook in het noordelijk deel. Dat remt de aanleg van zonnepanelen op dak.

Hoewel het een momentopname betreft, wordt dit steeds structureler en nijpender. Omdat aanvragers sinds 2020 goedkeuring van Liander moeten krijgen en Liander het net continu aanpast, zagen we de netcapaciteit eerst als kleine horde voor zonnepanelen op dak. Dat is in korte tijd echter een groot vraagstuk geworden. Dit speelt landelijk, denk niet alleen aan Tennet dat tot 2030 € 450 miljoen in het elektriciteitsnet in Flevoland en Gelderland investeert, maar ook aan het stopzetten van nieuwe aansluitingen in Noord-Brabant en Limburg. Veel projecten voor verzwaring van het elektriciteitsnet worden pas in 2027-2030 afgerond. Wat eerst een klein struikelblok leek te zijn, kan nu een bijzonder groot risico vormen bij verduurzaming. Zeker nu het vanaf 2025 verplicht is om op nieuwe grote daken zonnepanelen te plaatsen.

2.3 Overige opgaven en vraagstukken

Naast het Rijksbeleid en de transportcapaciteit zijn er nog een aantal zaken die vertragend zijn voor de aanleg van zonnepanelen op dak en dus de ambitie van het Akkoord van Groenlo. Dat zijn:

- De dakconstructie is niet bestemd voor extra belasting. Dat betekent dat het dak soms plaatsing van zonnepanelen niet toestaat, omdat het anders instort
- Verzekeringsmaatschappijen werpen extra drempels op. Ze zijn geschrokken van een aantal branden met zonne-installaties elders in Nederland. De oorzaak is niet de zonne-installatie, maar slecht installatiewerk. Hoewel de brandweer en de installatiebranche daarop wijzen, verhogen de verzekeraars de verzekering dusdanig dat bedrijven afzien van zonnepanelen op dak. Enkele verzekeraars dreigen zelfs met ontbinding van de verzekering. Het ministerie van Economische Zaken komt in het najaar van 2022 met een uitspraak
- De ingezetene van het pand is niet de pandeigenaar en heeft geen zeggenschap
- Bedrijven stellen in hoogconjunctuur andere prioriteiten dan duurzaamheid. Prioriteiten zijn vaak nieuwe machines en de korte termijn in plaats van duurzaamheid of de lange termijn. De afweging valt in hoogconjunctuur dan vaak op de korte termijn
- Soms speelt onwil een rol. We zien dat bedrijven met goede businesscases en korte terugverdientijden bij de plaatsing van zonnepanelen op dak toch afhaken
- Bedrijven investeren niet in duurzaamheid in tijden van crisis. Door de coronacrisis zijn bedrijven in een overlevingsstand gekomen. Investeren in duurzaamheid vervalt snel. De naweëen zien we nog, al zorgen oplopende energierekeningen voor urgentie

- Een groot deel van de dakoppervlakte (47%) ligt bij agrarische bedrijfsdaken, maar die hebben geen geschikt dak (zadeldaken), liggen ver van de infrastructuur af of hebben geen grootverbruikersaansluiting. Dat maakt realisatie van zon op dak vaak financieel en technisch onhaalbaar. De Agem heeft enkele suggesties gedaan, met name voor opslag

3. Gemeentelijke ontwikkelingen in detail

3.1 Acties vanuit de gemeente richting bedrijven

Uiteraard kunnen bedrijven zelf het initiatief nemen om zonnepanelen op hun daken te leggen. In een aantal gevallen gebeurt dat ook, maar vaak is er pas aandacht voor als de gemeente het voor het voetlicht brengt. Aanmoediging is essentieel voor het behalen van de doelstelling. De gemeente heeft daarom een aantal acties uitgevoerd om zon op daken te bevorderen:

- Goede voorbeelden voor het voetlicht brengen
- Bedrijven stimuleren om zonnepanelen op dak te leggen (Zonnige Bedrijven Achterhoek)
- Zonnepanelen op daken van eigen gebouwen leggen. Zie paragraaf 3.4

3.2 Zonnige Bedrijven Achterhoek

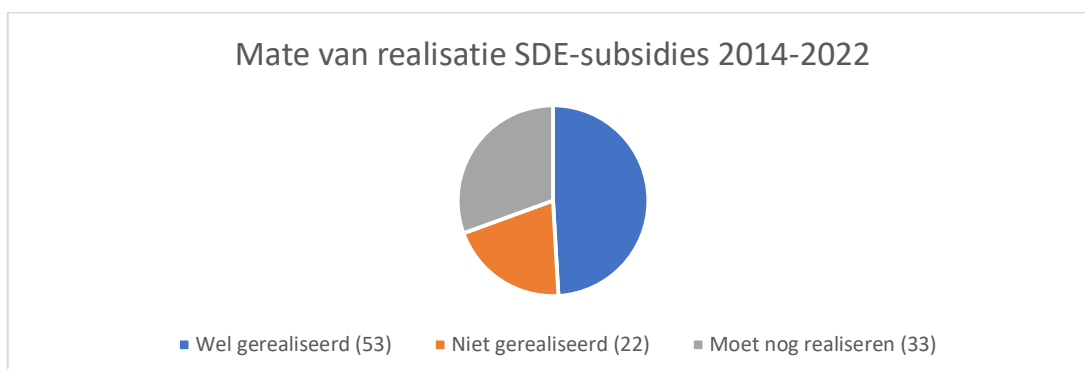
Sinds 2013 maken allerlei bedrijven en organisaties in onze gemeente gebruik van SDE om duurzaamheidsmaatregelen te verwezenlijken. Een aantal doet dat uit eigen beweging, een aantal hebben we daar als gemeente samen met de Agem op geattendeerd. Dat hebben we via het project Zonnige Bedrijven Achterhoek (ZBA) gedaan. De provincie draagt hieraan bij. LTO en de industriële kringen IBOIJ en VIV steunen dit en communiceren het richting hun leden. ZBA is in Oude IJsselstreek in vier rondes uitgevoerd: in 2019, in 2020, 2021 en 2022.

In elke ronde hebben we samen met de Agem specifieke bedrijven met daken groter dan 500m² aangeschreven. Als bedrijven positief reageerden, ging de Agem met DOORadvies de dakconstructie onderzoeken, een businessplan opstellen en SDE-subsidie aanvragen. Zoals gezegd, zijn de doelstellingen binnen ZBA gehaald. Het realiseren ligt bij de bedrijven.

3.3 Realisatie van zon op grote (bedrijfs)daken in Oude IJsselstreek

Volgens de Agem hoort Oude IJsselstreek bij de koplopers als het gaat om het aanvragen van SDE-subsidies en de realisatie van zon op dak. De ontwikkelingen zien er positief uit: we hebben het vertrouwen dat we de doelstelling van 20 hectare al voor 2030 gaan halen.

Zoals in onderstaand overzicht te zien is, zijn bedrijven in Oude IJsselstreek vanaf 2017 SDE-subsidies aan gaan vragen. Voor een deel is dat te verklaren doordat koplopers om uiteenlopende redenen wil verduurzamen, dat “goed voorbeeld doet volgen” en de inzet die we er als gemeente via ZBA op gezet hebben. Vanaf 2014 tot en met 2022 zijn er, voor zover wij kunnen zien, 108 SDE-subsidies toegekend aan zon op dak initiatieven in Oude IJsselstreek met een totaalbedrag van € 40,2 miljoen. Er zijn 22 bedrijven die hun SDE-subsidie niet gerealiseerd hebben. Bij hen ging het in totaal om ruim € 10,2 miljoen in SDE-subsidies die terugvallen naar het Rijk. De redenen om niet te realiseren zijn al genoemd.

Op dit moment liggen er bijna 54.000 panelen op 53 grote (bedrijfs)daken met bijna 18 hectare aan zon op dak. Ze produceren ruim 20.544 MW per jaar. Dat is gepaard gegaan met ruim € 22,5 miljoen aan SDE-subsidies. Er ligt nog € 7,5 miljoen aan SDE-subsidies uit de periode 2019 tot en met 2021 bij 30 bedrijven die goed is voor 5 hectare zon op dak. Als deze bedrijven allemaal gaan realiseren, haalt Oude IJsselstreek de doelstelling van 20 hectare zon op dak al voor 2030. Dat exclusief Het VIP. Dat biedt kortom perspectief!

Overzicht SDE-subsidies voor zon op dak in Oude IJsselstreek

Jaar	Totaal aantal beschikkingen	Wel gerealiseerd	Niet gerealiseerd ³	Realisatie productie / jaar (MW)	Gebruikte subsidie (€)	Aantal zonnepanelen
2014	2	2	0	609	862.110	2.157
2015	0	0	0	0	0	0
2016	3	3	0	1.472,50	1.576.763	4.186
2017	23	13	9 (+1)	4.933,20	6.260.122	9.981
2018	11	9	1 (+1)	2.810,13	3.559.981	7.894
2019	25	16	7	6.498,56	7.350.744	19.738
2020	35	9	3	4.131,25	2.895.187	9.646
2021	9	1	0	90	62.910	136
Totaal	108	53	20 (+2)	20.544,64	22.567.817	53.738

We zien in Oude IJsselstreek een paar opvallende zaken:

- Zon op dak wordt opgepakt door 35 bedrijven, specifiek in Varsseveld waar achttien bedrijven al gerealiseerd hebben. Dat zijn zowel grotere als kleinere bedrijven. Met name in het afgelopen anderhalf jaar zijn een aantal grote projecten in Varsseveld afgerond. Er zijn nog zes SDE-subsidies bij Varsseveldse bedrijven om te realiseren.
- We zien meer aandacht voor zon op dak op De Rieze in Ulft. Dit werkt als een olievlek.
- Bedrijven en bedrijventerreinen in andere plaatsen blijven op uitzonderingen na achter. Die gaan we proberen te faciliteren.
- We zien dat duurzaamheid opgepakt wordt door met name industriële bedrijven die ook op andere fronten vooroplopen. Het is onderdeel van hun bedrijfsstrategie. Dat gaat dus verder dan de redenatie dat zij door hun grote dak en met hun grotere financiële armslag meer mogelijkheden hebben om zon op dak te realiseren.
- Maatschappelijke organisaties realiseren met SDE-subsidie zon op dak, vooral Azora.
- Tot slot zijn er op een aantal agrarische daken ook zonnepanelen gelegd, soms met behulp van partijen die gelieerd zijn aan de agrarische sector. Denk aan Univé. Dit aantal is echter beperkt vanwege de omstandigheden die al bij 2.2 en 2.3 benoemd zijn.

3.4 Zon op dak bij publieke, sport-, school en gemeentelijke gebouwen

Bij een aantal onderwijsinstellingen en sportaccommodaties is zon op dak gerealiseerd. Dat zijn: sporthal De IJsselweide (346 panelen), de basisscholen De Meander en Op Koers in Varsseveld (samen 362 panelen), basisschool De Oersprong in Ulft (360 panelen) en het Laudis College (420 panelen). Deze zijn niet bij de 53.738 panelen inbegrepen, omdat ze buiten ZBA om gerealiseerd zijn.

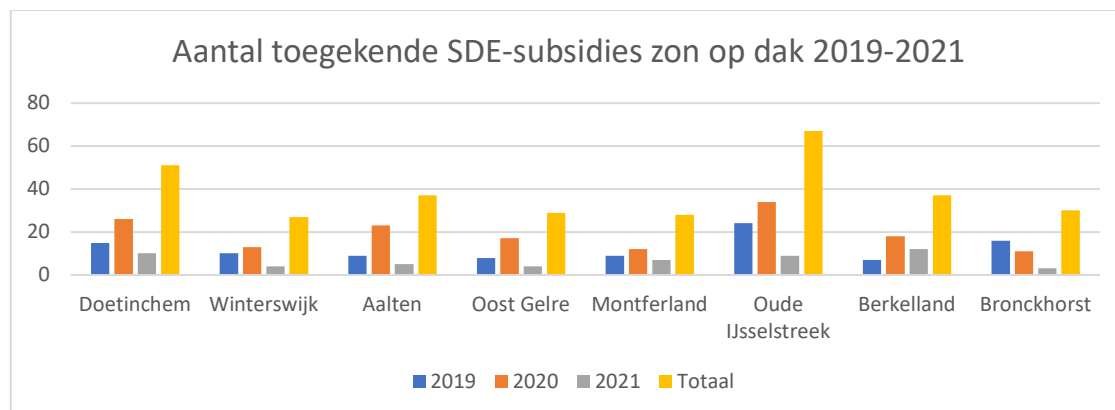
De memo “zon op gemeentelijke daken” van januari 2021 geeft aan wat we met onze eigen gebouwen doen. Op vier gebouwen ligt zon op dak: het gemeentehuis (370 panelen), het Loonbureau (34 panelen), het Frank Daamengebouw (134 panelen) en Sporthal De IJsselweide (346 panelen). We kijken naar het Civon, het Binnenzwembad op sportcomplex De Paasberg en de sporthal op sportcomplex De Paasberg. Een constructie-technisch

³ Bij een SDE-beschikking moet, afhankelijk van het aantal MW, binnen maximaal drie jaar gerealiseerd worden. Anders vervalt de subsidie. Daarom zijn projecten ouder dan drie jaar waarover we niets weten, als niet gerealiseerd genoemd. Die staan tussen haakjes bij niet gerealiseerd.

advies heeft uitgewezen dat de sporthal geen zonnepanelen kan dragen. Het Civon en binnenzwembad gaan we wel doen. De gemeentewerf komt later vanwege netcongestie.

3.5 Vergelijking met omliggende gemeentes

Hoewel het maken van een vergelijking met omliggende gemeentes niet helemaal op gaat, lijkt de installatie van zon op dak in Oude IJsselstreek goed te lopen. Dat beeld is niet alleen eerder door de Agem naar voren gebracht in haar Rapportage Regionale Energiemonitor, maar blijkt ook uit andere bronnen. Onderstaande voorbeeld dient ter illustratie.

3.6 Toekomstige RES zet in op meer zon op dak

In het Uitnodigingskader uit 2016 gaan we uit van opgave van 16 GWh/jr aan zon op dak. In 2021 zijn er zijn nieuwe afspraken gemaakt in de Regionale Energie Strategie (RES). In de RES is afgesproken om 350 GWh/jr te realiseren. Dit getal is in de RES niet vertaald naar een concrete doelstelling per gemeente, maar als wordt gekozen voor een evenredige verdeling zal elke gemeente 40 tot 50 GWh zon op dak moeten realiseren. Dat is bijna het driedubbele van de doelstelling uit het Uitnodigingskader (16 GWh). De minister van Klimaat en Energie heeft in mei 2022 in de zonnebrief de ontwikkeling voor zonne-energie, inclusief zon op dak, in Nederland geschetst.⁴ Zo wordt getracht belemmeringen voor zon op dak weg te nemen en komt er in 2025 een verplichting voor zon op dak bij de nieuwbouw en grootschalige renovatie van utiliteitsgebouwen met een dakoppervlak groter dan 250 m².

3.7 Toekomstige inzet gemeente

Voor het college is de verduurzaming van onze samenleving en economie één van de prioriteiten. Daar blijven we ondanks de positieve resultaten van de afgelopen periode vol op inzetten. We willen verder verduurzamen en verwachten dat de vraag naar elektriciteit zal toenemen. Om aan die toenemende vraag te voldoen in combinatie met de ambitie om energieneutraal te worden in 2030, blijft inzet op duurzame energie nodig.

De opwek van duurzame energie zal een mix van bronnen met verschillende ambities blijven, maar in het geval van zon op dak zetten we naast de acties in paragraaf 3.1 in op:

- Steun voor de Agem bij oplossingen om zon op dak te realiseren in het buitengebied
- Het centraal stellen van duurzaamheid inclusief innovatie bij nieuwe ontwikkelingen (Het VIP) en het te revitaliseren industrieterrein IJsselweide
- Een nieuwe ronde ZBA met de Agem in 2023

⁴ <https://open.overheid.nl/repository/ronl-efd554e04cf03cf2e39a2f874ece9d9b50570c29/1/pdf/zonnebrief.pdf>